

JULKISUUTEEN
23.1.2020
klo 9.00

SEURAAMUSJÄRJESTELMÄKATSAUS 2018

Yhteensä noin 58 750 syytetystä noin 54 750 tuomittiin (93 % syytetyistä) rangaistukseen yleisissä alioikeuksissa vuonna 2018. Valtaosa (60 %) oikeudessa tuomituista rangaistuksista oli päiväsakkorangaistuksia. Ehdollisia vankeusrangaistuksia oli 22 % ja ehdottomia vankilatuomioita 9 % (noin 5 100 tuomittua). Näiden lisäksi ehdoton vankeustuomio muunnettiin yhdyskuntapalvelukseksi 1 606 tuomitun ja valvontarangaistukseksi 144 henkilön kohdalla. Syytteistä 5 % hylättiin. Syyttäjän vahvistaman rangaistus määräyksen tai poliisin antaman sakkomääräyksen sai yhteensä noin 126 500 sakotettua ja rikesakon noin 363 000 henkilöä. Rangaistus määräykset ja rikesakot kattavat 90 % kaikista seuraamuksista.

Rangaistusten määrän kehityksessä on tapahtunut selkeä käänne vuoden 2004 jälkeen. Oikeudessa tuomittujen rangaistusten määrä on vähentynyt vuodesta 2004 noin viidenneskellä (kuitenkin +7 % vuodesta 2015) ja syyttäjän määräämien rangaistus määräysten sekä poliisin antamien sakkomääräysten yhteismäärä 46 prosenttia (–2 % vuodesta 2015) vuoden 2018 loppuun mennessä. Rangaistusten määrän vähentyminen on seurausta poliisin tietoon tulleen rikollisuuden laskusta, mutta rangaistus- ja sakkomääräysten osalta myös liikennevalvonnan kohdentamisen muutoksista. Rikesakkojen määrä on sen sijaan enemmän kuin kolminkertaistunut samalla aikavälillä, mikä johtuu pääosin automaattisen kameravalvonnan käyttöönotosta ja kasvusta.

Ehdottomien vankilarangaistusten määrä on myös vähentynyt 40 % vuodesta 2004, mikä on – vapaudessa suoritettavien seuraamusvaihtojen lisääntymisen ohella – vastavasti vähentänyt vankilukua pitkällä aikavälillä. Vankilarangaistukset ovat edelleen jatkaneet tasaista vuosittaista vähentymistään kuluvalle vuosikymmenellä. Samalla aikavälillä (2004–2018) tuomittujen vankilarangaistusten keskipituus on lisääntynyt 38 %. Vankiluku on vähentynyt neljänneksen (25 %) vuodesta 2005 vuoden 2018 loppuun mennessä. Viime vuosina vankiluvun lasku on ollut kuitenkin maltillista. Vankilarangaistusten keskipituuden kasvu ja vankeudessa vietetyn laitosaajan pidentyminen ovat siten tasoittaneet tuomittujen vankilarangaistusten vähentymisen vaikutusta.

Elinkautisvankien määrä sen sijaan kaksinkertaistui noin 10 vuodessa vuoteen 2013 mennessä ja viisinkertaistui pitemmällä noin 20 vuoden aikavälillä ilman, että henkirikoksista tuomittujen määrä olisi kasvanut. Muutos on seurausta tuomitun mielentilaa koskevien ratkaisujen kiristymisestä ja elinkautisvankien laitosaikojen pidentymisestä. Vuodesta 2013 alkaen elinkautisvankien päivittäinen määrä on pysynyt noin 200 vangissa.

Liikenne rikoksista määrättyjen rikesakkojen rahamääriä korotettiin noin kaksinkertaiseksi 1.9.2015 alkaen. Rikesakkojen vuotuinen valtiolle tilittävä kokonaisrahamaara onkin sen jälkeen yli kaksinkertaistunut. Vuonna 2018 rikesakkoja määrättiin 51 % enemmän kuin vuonna 2015, jolloin rahamääriä korotettiin. Rikesakkojen huomattava korottaminen ei siten näytä vähentäneen rikesakkorikosten määriä edellisiin vuosiin verrattuna.

Rikesakkojen viime vuosien määrän kasvu johtuu kameravalvonnan edelleen jatku-
neesta lisäämisestä ja poliisin sakotusohjeiden tiukentamisesta 1.10.2016 alkaen. Sa-
maan aikaan keskeisistä liikennerikoksista määrättyjen rangaistus- ja sakkomääräysten
lukumäärä on vähentynyt noin neljänneksen (26 % vuonna 2018 vuodesta 2015) ja 10
vuodessa määrä on vähentynyt runsaan kolmanneksen (39 %). Lukujen perusteella näyt-
täisi siltä, että liikennevalvonnan painopiste on voimakkaasti siirtynyt tien päällä suoritet-
tavasta valvonnasta automaattiseen kameravalvontaan. Tämän seurauksena liikenneval-
vonta ja siitä määrättävät seuraukset ovat kasvavassa määrin ylinopeusvalvontaa val-
vontakameroiden peittämällä tieosuuksilla samalla kun muiden rikoslain ja tieliikennelain
vastaisten ylinopeuksien ja muiden liikennerikosten sekä liikennerikkomusten valvonta on
supistunut. Tämä yhdessä sakotusohjeiden tiukentamisen kanssa näyttäisi johtaneen sii-
hen, että liikenteen valvonnassa on nykyisin keskitytty vähemmän vakavan liikennerikol-
lisuuden kitkemiseen ja ankarammin rangaistavia liikennerikoksia jää mahdollisesti yhä
enemmän piiloon.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin vuosikatsaus *Seuraamusjärjestelmä
2018* sisältää tietoja kontrolli- ja seuraamusjärjestelmän toiminnasta. Katsauksessa kä-
sitellään rikosten ilmituloa, selvittämistä, syytteeseen asettamista, tuomitsemista rangais-
tuslajeittain ja rikoslajeittain sekä rangaistusten täytäntöönpanoa. Lisäksi katsauksessa
tarkastellaan erikseen nuorille tuomittuja seuraamuksia ja rikosten sovittelua. Kaikkiaan
4 kirjoittajaa on osallistunut *Seuraamusjärjestelmä 2018* -katsauksen tekemiseen.

Katsauksia 38/2019. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsingin yliopisto.
<http://hdl.handle.net/10138/309651>.

Tiedustelut: suunnittelija Hannu Niemi (p. 050-3688 744, s-posti hannu.eo.niemi@helsinki.fi)